

Ansvar og organisering

Synet på avfall er i endring. Der avfall tidligere ble betraktet som et problem som måtte fjernes og deponeres, er avfall i dag råvare for en industri som skaper store verdier for samfunnet. I dag omsetter avfalls- og gjenvinningsbransjen for store verdier hvert år, og er en arbeidsplass for nærmere 8.000 mennesker. Tilrettelegging av velfungerende råvaremarkeder er viktig for god utnyttelse av avfall som ressurs. Det vil utvikle den grønne økonomien, og være en viktig faktor for økonomisk vekst og grønn konkurransekraft. I avfallsregelverket er alt fra produsenter, importører, kommuner og øvrige avfallsbesittere til forhandlere og avfallsbehandlere ansvarliggjort for å sikre riktig håndtering av avfallet.

Et hovedprinsipp i norsk avfallspolitikk er at kommunene har ansvar for innsamling og behandling av avfall fra husholdninger, mens håndtering av næringsavfall skjer i et marked innenfor rammene i lovverket. I tillegg er utvidet produsentansvar innført for flere avfallstyper.

Samarbeid for økt ressursutnyttelse

Avfallsbesitters ansvar - næringsavfall

Forurensningsloven § 32 gir den som produserer næringsavfall plikt til å sørge for at avfallet blir brakt til lovlig avfallsanlegg eller gjennomgå gjenvinning slik at det enten opphører å være avfall eller på annen måte kommer til nytte ved å erstatte materialer som ellers ville blitt brukt. Det er normalt bare hos større avfallsbesittere i industri og handel og i kommuner det er aktuelt å ta hånd om deler av denne oppgaven selv. For de fleste er det vanlig å inngå en avtale med et annet selskap til å løse oppgaven med å samle inn og håndtere avfallet.

I henhold til gjeldende byggeteknisk forskrift (TEK10) skal tiltakshaver ved nybygg, riving og rehabilitering over et visst omfang i en egen avfallsplan gjøre rede for planlagt håndtering av avfall fordelt på ulike avfallstyper og -mengder. Ved avsluttet tiltak skal det leveres en sluttrapport for faktisk disponering av avfallet.

Næringsavfall og kommunens rolle

For noen avgrensede avfallskategorier er kommunene forpliktet til å sørge for et mottakstilbud for næringsavfall. Dette gjelder for fritidsbåter under 15 fot, EE-avfall, PCB-holdige isolerglassruter og mindre mengder farlig avfall. Tjenesten skal finansieres gjennom mottaksgebyr som betales av virksomheten som leverer avfallet, fritidsbåter skal tas imot vederlagsfritt.

For avfall fra fritidsbåter er kommunen sammen med havneansvarlig pålagt å utarbeide en avfallsplan etter forurensningsforskriftens §20. Det skal være gratis å levere avfall og kostnadene for dette skal dekkes av et eget avfallsgebyr.

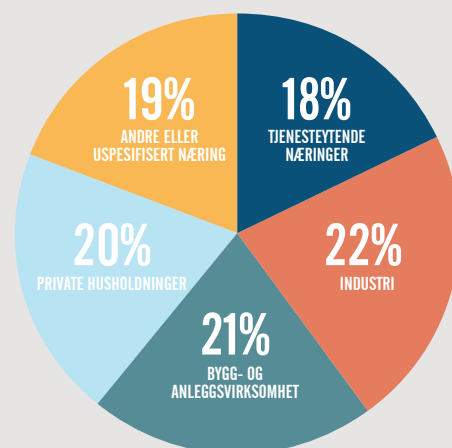
Produsentansvaret forvaltes av et returselskap. Et returselskap overtar ansvaret for avfallet fra kommuner og næringsliv etter egne avtaler i tråd med forpliktelsene til produsenter og importører som de representerer. (Les mer i vårt policydokument om produsentansvar).

Avfallsmengde etter kilde

Kommunen har et lovpålagt ansvar for å sørge for innsamling og behandling av avfall fra husholdningene.

De øvrige fraksjonene er det stort sett private avfallsaktører som håndterer.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (2016)

Flere kommuner og interkommunale selskap har etablert egne virksomheter som konkurrerer om innsamling og behandling av næringsavfall.

Produsentansvar

For en rekke avfallstyper er det opprettet et utvidet produsentansvar, som innebærer at produsent og importør har et ansvar for å ta imot og sørge for håndtering av avfallet i tråd med offentlig regelverk eller avtaler. De fleste ordningene er forskriftsfestet, mens noen er basert på bransjeavtaler.

Kommunens ansvar

Avfall fra husholdninger

Forurensningsloven § 30 gir kommunene ansvaret for å sørge for innsamling av avfall fra husholdningene og at ingen kan samle inn dette avfallet uten samtykke fra kommunen. Dette innebærer at den enkelte kommune bestemmer tilbudet til innbyggerne både når det gjelder kildesortering, hva som hentes hjemme, og hva som omfattes av ulike bringeordninger.

Kommunen er også ansvarlig for å sørge for forsvarlig behandling av avfallet,

eksempelvis materialgjenvinning for produksjon av resirkulerte råvarer. Statlige myndigheter kan regulere kommunens ansvar, blant annet gjennom forskrifter til forurensningsloven. Kostnadene til kommunal renovasjon skal dekkes gjennom avfallsgebyret, som skal være beregnet i henhold til selvkostprinsippet.

Organisering av kommunens ansvar

Kravet til kompetanse, tekniske løsninger og kapasitet gjør at mange kommuner går sammen i interkommunale selskaper for å løse oppgaven med å håndtere ansvaret for husholdningsavfallet. Det er i dag stor forskjell mellom kommunene/ IKS' er hva gjelder krav og løsninger til kildesortering, logistikk og oppnådd materialgjennvinningsgrad.

Samarbeid med private gjennvinningsaktører

Kommunen eller det interkommunale selskapet kan velge å utføre hele eller deler av oppgaven med å samle inn, ta imot på gjenvinningsstasjoner og sørge for behandling og gjenvinning av avfallet fra husholdningene selv (egenregi).

De kan også velge å sette oppgavene ut på anbud i et marked, eller vurdere eventuelt salg av avfallsråvarer. Kommunen/selskapet kan også inngå et offentlig-privat samarbeid.

I tillegg er det i dag en etablert praksis der private aktører tilbyr husholdningene henting av grovavfall fra oppussing, opprydding, dugnader, etc, hovedsakelig i containere eller avfallssekker.

Dette er et fungerende marked med effektive tjenester basert på konkurranse mellom aktørene.

Transport av avfall

Aktører som avfallstransportører, -forhandlere og -meglere må registrere seg i Brønnøysundsregisteret.

Transport av farlig avfall er underlagt forskrift for transport av farlig gods.

Behandling av avfall

Alle som lagrer eller behandler avfall som kan medføre forurensning eller virke skjemmende må ha tillatelse fra forurensningsmyndighetene og følges opp av disse.

Vi mener

Håndtering av avfallet fra husholdninger er en samfunnskritisk tjeneste. Det kommunale ansvaret for husholdningsavfall sikrer tjenestetilbudet for alle innbyggerne og gir mulighet for stordriftsfordeler og en ensartet løsning for innsamling av husholdningsavfallet tilpasset lokale forhold.

Det er ønskelig med større harmonisering av avfallsløsninger mellom kommunene for å løfte materialgjennvinningsgraden. Det bør legges til rette for å overføre erfaringer og beste praksis løsninger mellom kommuner og interkommunale selskaper.

Det må innføres krav om utsortering til materialgjenvinning av våtorganisk avfall og plastavfall fra tjenesteytende næring og husholdninger.

Samarbeid mellom kommunale og private aktører bør utvides for å gi bedre tjenester for innbyggere og næringsliv og bedre ressursutnyttelse av avfallet.

Det er behov for mer utfyllende statistikk for grovavfall fra husholdningene, og det bør derfor stilles krav om rapportering av volumer og gjennvinningsgrad til private aktører som samler inn denne type avfall.

Kommunale krav til samtykke for innsamling av husholdningsavfall må ikke være til hinder for at næringslivet kan konkurrere om tjenester.

Det er behov for bedre statistikk for innsamling og disponering av næringsavfall, spesielt gjelder dette avfall fra tjenesteytende næring. Det bør innføres rapporteringsplikt for avfall fra denne sektoren.

For å sikre et velfungerende marked med økt innovasjon og ressurseffektivitet er det viktig at myndighetene følger opp gjeldende regelverk, og påser at lovbrudd har strafferammer og sanksjoner med preventiv effekt. Det er også viktig at myndighetene bekjemper monopoler, stimulerer til konkurranse og sikrer at det er konkurranse på like vilkår, uavhengig av eierskap. Samtidig er det viktig at lover og forskrifter behandles og tolkes på lik måte av tilsynsmyndighetene.

Det bør innføres krav til børsnoterte selskaper om rapportering av avfallshåndtering, for å sikre sporbarhet og kontroll av råvarestrømmer, samt å styrke ressurseffektiviteten.

**Avfall
Norge**

Øvre Vollgate 6
N-0158 Oslo
+47 24 14 66 00

@AvfallNorge
post@avfallnorge.no
www.avfallnorge.no

Avfall Norge er en bransjeorganisasjon for avfalls- og gjennvinningsbransjen i Norge. Vi jobber for en ambisiøs avfallspolitikk, og samler bransjen rundt en visjon om at avfall er morgendagens råvarer.

Organisasjonen sikrer faglig samarbeid, bidrar til kompetanseutvikling og sørger for en enhetlig tolkning av regelverket.